

چرا علي (ع) فدك را پس نگرفت؟

يكي از حقوق حضرت زهرا (س) كه پس از ارتحال پيامبر اكرم (ص) غصب شد، مزرعه بزرگ فدك بود. اين غصب، در تمام دوره خلافت سه خليفه اول راشدين ادامه داشت. چرا حضرت اميرالمؤمنين(ع) در دوران خلافتشان با اين كه مي‌توانست حق غصب شده اهلبيت را به آنان برگرداند چرا چنين نكرد؟

يكي از حقوق حضرت زهرا (س) كه پس از ارتحال پيامبر اكرم (ص) غصب شد، مزرعه بزرگ فدك بود. اين غصب، در تمام دوره خلافت سه خليفه اول راشدين ادامه داشت. چرا حضرت اميرالمؤمنين(ع) در دوران خلافتشان با اين كه مي‌توانست حق غصب شده اهلبيت را به آنان برگرداند چرا چنين نكرد؟ همانطور كه مي‌دانيم يكي از حقوق حضرت زهرا (س) كه پس از ارتحال پيامبر اكرم (ص) غصب شد، مزرعه بزرگ فدك بود. اين غصب، در تمام دوره خلافت سه خليفه اول راشدين ادامه داشت.

ممکن است اين سؤال ايجاد شود كه چرا حضرت اميرالمؤمنين(ع) در دوران خلافتشان حق غصب‌شده‌ي فدك را بازپس نگرفتند.

يعني با اين كه حضرت مي‌توانست حق غصب شده اهلبيت را به آنان برگرداند چرا چنين نكرد؟

ايشان در نامه‌اي به عثمان بن حنيف چنين نوشت: «... از تمام آنچه آسمان بر آن سايه افكنده، تنها فدك در دست ما بود، كه گروهی بر آن، چشم طمع دوختند و گروهی ديگر سخاوتمندانه از آن چشم پوشيدند و بهترين داور و حكّم خداست. مرا با فدك و غير فدك چه كار، در حالي كه آرامگاه فردي آدمي قبري است كه در تاريخي آن آثار وي محو مي‌شود و اخبارش ناپديد مي‌گردد...» (نهج البلاغه، نامه 45)

ابن ابي الحديد (دانشمند سني معتزلي) در شرح اين نامه مي‌نويسد: «علي و خاندانش فدك را رها نكردند مگر به اجبار و از روي غصب؛ لذا حضرت بعد از جملات اوليه مي‌گويد: "بهترين حكّم و داور خداست"، و اين، سخن كسي است كه شكايه دارد و تظلم مي‌كند». (شرح نهج البلاغه، ج 16، ص 208)

اما درباره اينكه چرا اميرالمؤمنين (ع) در دوران حكومتش اقدام به پس گرفتن فدك نكرد، روايات و پاسخ‌هايي از امامان معصوم (ع) نيز رسيده است؛ از جمله: «ابراهيم كرخي از امام صادق (ع) پرسيد: چرا امير مؤمنان هنگامی كه به خلافت رسيد فدك را رها كرد؟ امام (ع) پاسخ داد: «او به پيامبر اقتدا كرد. عقيل، پس از هجرت پيامبر به مدينه، خانه آن حضرت را بدون رضايتش فروخت. هنگامی كه پيامبر (ص) مكه را فتح كرد از ايشان پرسيدند: "يا رسول الله آیا به خانه خود باز نمي‌گرديد؟" حضرت فرمود: "مگر عقيل براي ما خانه‌اي گذاشته است؟! ما خانداني هستيم كه اگر به ظلم از ما چيزي را بگيرند آنها بازپس نخواهيم گرفت." از اينرو، امير مؤمنان پس از تصدي خلافت، فدك را پس نگرفت». (علل الشرايع - ج 1 - ص 154)

البته واضح است كه عدم اقدام علي (ع)، نشانه رضايت وي بر بقاي غصب نيست؛ بلكه همانطور كه خود حضرت، داوري را به خداوند واگذار نموده است، فرزندان آن حضرت نيز پس از شهادت وي، هرگاه فرصتي مي‌يافتند، ياد فدك را زنده مي‌كردند.

منبع: رضا استادي؛ فدك؛ نشر برگزیده، قم، بهار 1385 (با اندك تلخيص و تصرف)